

‘Mam, vlog me niet...’

Een filosofische analyse over de morele implicaties van het hedendaagse fenomeen genaamd ‘sharenting’. Wat betekent dit voor de ontwikkeling van het autonome zelfbeeld van het kind.

Naam:	Cecile Trooster
Studentnummer:	5546028
Universiteit:	Utrecht University
Faculteit:	Geesteswetenschappen
Departement:	Filosofie en Religiewetenschappen
Afdeling:	Filosofie
Cursuscode:	FI3V19053
Inleverdatum:	24 januari 2020
Begeleider:	Mathijs A. Peters
Tweede lezer:	Niels van Miltenburg
Aantal woorden:	8083

ABSTRACT

Het fenomeen ‘sharenting’ (het overmatig delen van informatie over je kinderen via sociale media) in de vorm van ouders die ‘vloggen’ (video bloggen) wordt in dit onderzoek getoetst aan de intuïtie dat het moreel problematisch is. Aan de hand van een aantal concepten dat verband houdt hiermee, is onderzocht op welke manier *sharenting* in strijd is met de ontwikkeling een autonoom zelfbeeld bij kinderen. Aan de hand van theorieën van Joseph Kupfer en Robert Gerstein beargumenteer ik dat privacy een vereiste is voor het opbouwen van intieme relaties. We definiëren onszelf aan de hand van een variëteit aan relaties die we met anderen aangaan. Het autonome zelfbeeld dat kinderen hiermee ontwikkelen wordt door *sharenting* in gevaar gebracht omdat intimiteit en openbaarheid niet meer duidelijk van elkaar gescheiden wordt. Daarnaast focus ik me op een ander aspect van de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld, namelijk door te kijken naar de rol van een narratieve identiteit. Om een duidelijk concept te krijgen van het ‘zelf’, is het belangrijk om een eigen levensverhaal als narratief te construeren. De theorieën van Paul Ricoeur, Marya Schechtman en Alasdair Macintyre staan centraal in de bespreking van narratieve identiteit. Vloggen is een nieuwe manier om je narratieve identiteit tot uitdrukking te brengen. Ouders die een overmatige hoeveelheid informatie delen wat hun kinderen betreft, vertellen hiermee eigenlijk al een levensverhaal voordat het kind dit zelf kan doen. Als de morele waarde van de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld, zoals Kupfer dat doet, wordt aangenomen, dan concludeer ik op basis van de ondervindingen, dat vloggen moreel problematisch is voor de ontwikkeling van kinderen.

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Hoofdstuk 1 – Het filosofische concept ‘privacy’	7
1.1. Privacy en intimiteit	7
1.2. Autonome ‘zelf’ en privacy	10
1.3. Conclusie van dit hoofdstuk	13
Hoofdstuk 2: Het vormen van een identiteit	14
2.1. De vorming van de ‘ik’	14
2.2. Narratieve identiteit	16
2.3. Conclusie van dit hoofdstuk	19
Hoofdstuk 3 - Een autonoom zelfbeeld en sharenting	20
3.1. Het fenomeen	20
3.2. Sharenting en privacy	21
3.3. Sharenting en intimiteit	23
3.4. Sharenting en narratieve identiteit	25
3.5. Conclusie van dit hoofdstuk	26
Samenvatting en conclusie	27
Bibliografie	30

Inleiding

We leven in een wereld waarin we voortdurend van alles met elkaar delen en altijd op de hoogte zijn van elkaars leven. Het scrollen door tijdlijnen van Instagram, YouTube en Facebook nemen een groot deel van onze tijdsbesteding in beslag. In deze wereld is het fenomeen van vloggen oftewel video bloggen (hierna; vloggen) ook steeds populairder. Vloggers hebben miljoenen volgers, verdienen er hun geld mee en jonge kinderen kijken liever naar YouTube vlogs dan de nieuwste Disneyfilm.

Het idee van vloggen is het laten zien van je leven door middel van het delen van video's, het liefst iedere dag en het liefst zo 'echt' mogelijk. Wanneer je volgers verwachten dat zij door vlogs zo dicht mogelijk bij de realiteit van de vlogger komen, dan hoort daar natuurlijk ook een sociale context bij die je moet laten zien. Wanneer je kinderen hebt, is dit onderdeel van jouw privéleven, maar toch wordt door je volgers verlangd dat je het deelt, het hoort immers bij het leven dat zij willen volgen. Het fenomeen van ouders die op sociale media veel delen van hun kinderen wordt ook wel 'sharenting' genoemd.¹ Ouders laten vol trots hun nieuwe kroost zien op deze sociale media. In de loop van de jaren ben ik me steeds bewuster geworden van deze trend en zegt mijn intuïtie dat dit moreel problematisch is. Stacey Steinberg, jurist in het jeugdrecht, beschrijft in onderstaand citaat hoe zij ziet dat dit fenomeen de ontwikkeling van kinderen verandert.

“Through sharenting, or online sharing about parenting, parents now shape their children’s digital identity long before these young people open their first e-mail. The disclosures parents make online are sure to follow their children into adulthood. Indeed, social media and blogging have dramatically changed the landscape facing today’s children as they come of age.”²

¹ Amina Wagner en Lisa Alina Gasche, “Sharenting: Making Decisions about Other’s Privacy on Social Networking Sites,” *Publications of Darmstadt Technical University, Institute for Business Studies* (2018): 977.

² Stacey Steinberg, “Sharenting: Children’s Privacy in the Age Of the Social Media,” *Emory Law Journal* 66, nr. 4 (2017): 2017, 839.

Wat deze trend en een ethische discussie hierover meteen controversieel maakt is dat ouders het recht om informatie te delen over hun kinderen moeten behouden, maar dat er tegelijkertijd ook moet worden nagedacht over onder andere de privacy van het kind.³

Kinderen hebben recht op privacy, maar hiermee botst soms het recht van ouders om hun kinderen op hun eigen manier groot te brengen en met het recht van ouders om vrijuit te spreken over en delen van foto's of verhalen over en van hun kinderen.⁴ Ouders delen informatie van hun kinderen zonder toestemming. Ze fungeren hierdoor zowel als beschermer van wat er aan persoonlijke informatie wordt gedeeld, maar ook als verteller van de persoonlijke verhalen van hun kinderen.⁵ De dubbele rol van ouders in dit fenomeen maakt het interessant voor een ethische discussie. Vanwege onbedoelde implicaties die komen kijken bij *sharenting* wordt er in het populaire debat steeds meer besproken wat het gevolg is van deze manier van het delen van informatie. In de wetenschap is *sharenting* opgepakt in onder andere communicatie- en mediawetenschappen en in rechtsgeleerdheid. Het fenomeen is echter vrij nieuw, waardoor er nog niet veel over is gepubliceerd.

Vanuit de filosofie bestaan er weinig artikelen die dit onderwerp bespreken, terwijl het fenomeen, intuïtief, moreel problematisch voor de ontwikkeling van het kind lijkt te zijn. Deze intuïtie wil ik verder onderzoeken en gaan testen aan de hand van een aantal concepten dat te maken heeft met de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld. Ik gebruik voor de notie van een autonoom zelfbeeld de definitie die Joseph Kupfer aandraagt in zijn tekst 'Privacy, Autonomy, and Self-Concept'.⁶ Het hebben van een autonoom zelfbeeld houdt volgens hem het volgende in: 'het ervaren van de zelf als een doelmatig, zelfbepalend en verantwoordelijk persoon.'⁷ Ik neem het hebben van een autonoom zelfbeeld als uitgangspunt voor deze these omdat de ontwikkeling hiervan bij kinderen nog in volle gang is. *Sharenting* lijkt strijdig met deze ontwikkeling. In hoofdstuk 1 en 2 wil ik onderzoeken op welke manier verschillende filosofen morele waarde hechten aan het hebben van een autonoom zelfbeeld. Dit doe ik door het bespreken van concepten

³ Wagner en Gasche, "Sharenting," 977.

⁴ Steinberg, "Sharenting," 938.

⁵ Ibidem.

⁶ Joseph Kupfer, "Privacy, Autonomy, and Self-Concept," *American Philosophical Quarterly* 24, nr. 1 (jan. 1987): 81-89.

⁷ Kupfer, "Privacy," 82.

als privacy, intimiteit en narratieve identiteit. Ik beweeg me in dit onderzoek op een grens tussen psychologie en filosofie en gebruik dan ook argumenten die voortkomen uit de psychologie en zich richten op de ontwikkeling van het kind. Ondanks de psychologische aard van theorieën met betrekking tot de ontwikkeling van het kind, zal deze scriptie voornamelijk een filosofisch perspectief bieden op het fenomeen. Joseph Kupfer betoogt in zijn tekst de morele waarde van autonomie; hij stelt dat hij niet zozeer een notie van autonomie in het algemeen verdedigt, maar hij neemt deze waarde eerder aan als een gegeven, waar we in onze westerse samenleving niet meer zonder kunnen. Autonomie speelt hierdoor een cruciale normatieve rol in ons moderne denken. Het hebben van een zelfbeeld neemt een belangrijke plek in de ontwikkeling van autonomie en privacy is hierin een noodzakelijke vereiste.⁸

In hoofdstuk 1 kijk ik naar de relatie tussen privacy en intimiteit voor het ontwikkelen van een autonoom zelfbeeld. In dit hoofdstuk staan theorieën van Joseph Kupfer en Robert Gerstein over de relatie tussen privacy, intimiteit en autonomie centraal.^{9 10} In hoofdstuk 2 kijk ik naar het narratieve aspect dat van belang is voor het vormen van een autonoom zelfbeeld. Voor dit hoofdstuk haal ik vooral theorieën aan van Paul Ricoeur, Marya Schechtman en Alasdair MacIntyre die zich in het midden bevinden van de discussie omtrent narratieve identiteit.^{11 1213} Deze drie aspecten (privacy, intimiteit en narratieve identiteit) hebben allemaal te maken met de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld en zijn daarom van belang in de ontwikkeling van kinderen. In hoofdstuk 3 onderzoek ik in hoeverre de drie concepten van toepassing zijn op het fenomeen van *sharenting* en hoe dit fenomeen een gevaar kan vormen voor de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld. De hoofdvraag die ik aan de hand van deze bespreking wil beantwoorden luidt dan ook als volgt; *Op welke manier vormt het fenomeen 'sharenting' een gevaar voor de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld bij kinderen? En is het daarmee moreel problematisch?*

⁸ Kupfer, "Privacy," 82.

⁹ Kupfer, "Privacy," 81-89.

¹⁰ Robert Gerstein, "Intimacy and Privacy," *Ethics* 89.1 (1978): 76-81.

¹¹ Paul Ricoeur, *Oneself as Another*, vert. Kathleen Blamey (Chicago en Londen: The University of Chicago Press, 1992).

¹² Marya Schechtman, *The Constitution of Selves* (Ithaca: Cornell University Press, 1996).

¹³ Alasdair MacIntyre, *After Virtue* (Londen: Bloomsbury Publishing, 2013).

Hoofdstuk 1 – Het filosofische concept ‘privacy’

Wanneer het gaat over privacy en het belang ervan, gaat het in maatschappelijke debatten, maar ook in academische artikelen vaak over het belang van privacy in de context van onze informatiesamenleving. Mogen overheden informatie aftappen om misdadigers beter op te kunnen sporen? Wat voor persoonlijke informatie mag Facebook wel en niet opslaan en zelfs doorverkopen naar commerciële partijen? Dit zijn ook het soort vraagstukken dat snel opkomt als men denkt aan de ethische implicaties rondom het concept ‘privacy’. In dit onderzoek wordt privacy op een andere manier benaderd en ga ik meer in op de betekenis ervan voor het ontwikkelen van een autonoom zelfbeeld. Het concept wordt onderzocht vanuit de filosofische benadering die zich focust op de waarde die privacy heeft voor de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld. *Sharenting* lijkt een moreel problematisch fenomeen te zijn dat ervoor zorgt dat kinderen niet de privacy genieten die zij wel behoren te hebben. Vooral in vlogs van bekende ‘influencers’ (mensen met veel volgers op sociale mediakanalen) wordt er weinig tot niet kritisch gekeken naar de morele waarde van privacy. Hoe wordt het concept ‘privacy’ benaderd in de filosofie en wat is de waarde ervan voor de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld? Ik bespreek een aantal filosofen en hun gedachtegoed over de rol van privacy en intimiteit; tevens laat ik zien op welke manier deze concepten als noodzakelijk worden gezien voor de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld. Zoals in de inleiding reeds is benoemd, houd ik de notie van een autonoom zelfbeeld aan zoals Kupfer deze omschrijft; ‘het ervaren van de zelf als een doelmatig, zelfbepalend en verantwoordelijk persoon.’¹⁴

1.1. Privacy en intimiteit

In het artikel ‘Intimacy and Privacy’ schrijft Robert Gerstein over het verband tussen intimiteit en privacy. Volgens hem hangen deze twee concepten sterk met elkaar samen en is er zelfs een noodzakelijk verband aan te wijzen.¹⁵ Belangrijk om te benoemen is dat het in dit artikel gaat over emotionele intimiteit en niet over lichamelijke intimiteit waar het in de volksmond vaak wel over

¹⁴ Kupfer, “Privacy,” 82.

¹⁵ Gerstein, “Intimacy,” 76.

gaat bij het gebruik van dit woord. Gerstein stelt dat de meeste mensen intieme ervaringen het liefst in een meer geïsoleerde omgeving hebben. Mensen ervaren het als ongepast om in elkaars intieme sferen te mengen. Volgens Gerstein zijn er meerdere redenen waarom mensen zich graag enigszins isoleren van de rest van de wereld: Men wordt simpelweg niet graag afgeleid worden door het leven van mensen die onbelangrijk voor ze zijn, men is bang voor reputatieschade als alles in de openbaarheid gebeurt en tot slot is het hebben van privacy een van de belangrijkste waarden voor het hebben van intieme relaties¹⁶

De eerste twee redenen voor het hebben van privacy zijn niet zozeer interessant voor de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld, dit zijn meer common sense ideeën waarom mensen niet graag al hun persoonlijke informatie op straat leggen. Om een antwoord te krijgen op de vraag op welke manier *sharenting* een gevaar vormt voor het ontwikkelen van een autonoom zelfbeeld, is het derde punt dat Gerstein aankaart wel van waarde om verder te onderzoeken. Aan de hand van argumenten van Gerstein, Reiman en Kupfer laat ik zien hoe de ontwikkeling van intieme relaties samenhangt met het ontwikkelen van een autonoom zelfbeeld. Een essentieel onderdeel voor het hebben van intimiteit is de exclusieve hoeveelheid informatie die je met de ander deelt. Als al je persoonlijke en intieme informatie op straat ligt, vormt dit een serieus gevaar voor het behoud van intimiteit.¹⁷ Volgens Gerstein kunnen intieme relaties niet bestaan als onze persoonlijke privacy niet wordt beschermd.¹⁸

Gerstein stelt dat het logisch is dat wij het als mensen niet wenselijk achten dat iemand in onze intieme ruimte komt wanneer we daar geen toestemming voor hebben gegeven. Als dit wel gebeurt, tast je iemand aan in zijn autonomie.¹⁹ Met het begrip ‘autonomie’ doelt hij het op het behouden van een autonoom recht met betrekking tot welke informatie over jou als zelfbepalend persoon openbaar wordt.²⁰ Bij het aangaan van relaties is het van belang dat we een gevoel hebben van intimiteit en hiervoor is privacy nodig. Als je het gevoel krijgt dat je wordt bekeken, verandert je houding ten opzichte van de ontwikkeling van deze intieme relatie. Je wordt je meer bewust

¹⁶ Gerstein, “Intimacy,” 76.

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ Gerstein, “Intimacy,” 81.

¹⁹ Gerstein, “Intimacy,” 78.

²⁰ Ibidem.

van jezelf en daarmee valt de spontane wijze waarop intieme relaties zich ontwikkelen weg.²¹ Gerstein concludeert dat het niet inherent slecht is om zelfbewust te zijn, het is alleen wel iets waar je vanaf moet, wanneer je op wil kunnen gaan in intimiteit. Noodzakelijkerwijs hebben we hier privacy voor nodig.²²

Kupfer kaart, net als Gerstein, het belang aan van privacy voor het hebben van intieme relaties. Het concept dat we hebben van onszelf wordt namelijk deels gevormd door met wie we intieme relaties aangaan.²³ Dit gaat niet alleen over de informatie die we delen, maar ook met wie we deze informatie delen. Zowel de controle over als de inhoud van onze intieme relaties helpt om onszelf te kunnen definiëren.²⁴ Niet alleen is het behoud van het recht op privacy an sich essentieel, het is ook van belang dat mensen zelf een bewuste keuze maken met wie zij hun persoonlijke informatie wel of niet delen. Privacy maakt onze persoonlijke informatie ‘schaars’ voor buitenstaanders en daarmee waardevol voor degene met wie het wel gedeeld wordt, namelijk de mensen die dichtbij staan.²⁵ Aangekaart is nu het volgende; autonomie heeft morele waarde voor de mens omdat het volgens Kupfer een cruciale normatieve rol speelt in ons moderne denken. Voor een autonoom zelfbeeld is het aangaan van intieme relaties van belang, omdat we hierin onszelf kunnen definiëren. Voor het aangaan van intieme relaties is privacy een vereiste. Het behouden van de controle over de mensen met wie we een intieme band opbouwen, zorgt ervoor dat we ons ‘sociale zelfconcept’ kunnen definiëren aan de hand van een variëteit aan relaties met anderen. Als we deze aannemen dat voor een autonoom zelfbeeld het van belang is om onszelf te definiëren aan de hand van onze nabije kring, dan moeten we ook aannemen dat de mens dit niet kan zonder dat we privacy genieten.

Volgens Kupfer heeft het gevolgen voor ons zelfbeeld als we geen controle hebben over onze intieme informatie. Wanneer het wel doet voorkomen alsof je intimiteit hebt, terwijl er tegelijkertijd geen sprake van privacy is, ontstaat er ‘pseudo-intimiteit’²⁶. Hij zegt hierover het volgende:

²¹ Gerstein, “Intimacy,” 79.

²² Gerstein, “Intimacy,” 81.

²³ Kupfer, “Privacy,” 86.

²⁴ Ibidem.

²⁵ Kupfer, “Privacy,” 85.

²⁶ Kupfer, “Privacy,” 86.

“By blurring the distinction between intimate and stranger, the pseudo-intimacy seems to force a “false” entry into our self-concept. It impinges on the content of our self-conception, if only in the realm of appearances, and thereby threatens our sense of control over it.”²⁷

Als we geen duidelijk verschil meer maken tussen hen waar we intieme relaties mee aangaan en hen die voor ons als vreemden zijn, dan ontstaat er een soort pseudo-intimiteit die ons op foutieve manier toegang geeft tot ons zelfbeeld. Hierdoor wordt ons zelfbeeld aangetast en bedreigt het daarmee ons idee van controle over onze eigen identiteit.²⁸ Hoewel Kupfer zegt dat privacy misschien niet echt *noodzakelijk* is voor intimiteit, is het wel cruciaal voor ons autonome zelfbeeld omdat deze gebouwd is op intimiteit. ‘It impinges on the content of our self-conception [...] and thereby threatens our sense of control of it.’²⁹ Dit gedeelte van het citaat van Kupfer kaart haarfijn aan hoe intimiteit en een autonoom zelfbeeld noodzakelijk met elkaar verbonden zijn. Wat hij tot slot wel concludeert is dat strikt genomen, het belang van daadwerkelijke privacy niet meer waard is dan die van het geloof in het bestaan ervan. Kupfer’s betoog over de waarde van privacy gaat meer over ‘het sociale instituut van privacy’, dan over ‘privacy per se’.³⁰

1.2. Autonome ‘zelf’ en privacy

Een van de centrale auteurs in dit hoofdstuk is Joseph Kupfer, omdat hij in zijn artikel het belang van privacy beargumenteert als één van de basiswaarden voor het menszijn; namelijk het ontwikkelen van een autonome ‘zelf’.³¹ In bovenstaande paragraaf heb ik al duidelijk aangetoond dat privacy een voorwaarde is voor het hebben van intimiteit en dat intimiteit weer een belangrijk onderdeel vormt voor een autonoom zelfbeeld. Het hebben van een beeld van jezelf als ongedetermineerd persoon die de richting van zijn eigen leven bepaalt, is nodig om ook daadwerkelijk als autonoom persoon te kunnen handelen. Privacy draagt bij aan het ontwikkelen

²⁷ Ibidem.

²⁸ Kupfer, “Privacy,” 85-86.

²⁹ Kupfer, “Privacy,” 86.

³⁰ Kupfer, “Privacy,” 87.

³¹ Kupfer, “Privacy,” 81.

en het behouden van autonome individuen door hen te voorzien van de controle over wie er wel of niet deel uitmaakt van iemands fysieke of psychologische werkelijkheid. Precies deze controle is van belang om jezelf als ongedetermineerd te zien.³²

Omwille van de psychologische aard van de hoofd vraagstuk omtrent de morele bezwaren van *sharenting* voor de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld bij kinderen, betrek ik ook bronnen vanuit de psychologie bij dit onderzoek. Jean Piaget en Victor Tausk zijn twee psychologen die hebben geschreven over deze ontwikkeling bij kinderen. Zij hebben laten zien dat kinderen die privacy genieten, kunnen ervaren dat het volledig aan hen zelf is wat men wel en niet van hen weet. Als het kind zichzelf hierin de baas maakt, is er een betere ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld.³³

Het belang van deze ontwikkeling en het verband dat wordt gemaakt met het hebben van geheimen, oftewel privacy, heeft ook te maken met feit dat privacy zorgt voor een moreel concept van het 'zelf', namelijk dat je als betrouwbaar persoon wordt gezien. Het 'out of sight' mogen leven, zorgt ervoor dat iemand zich in vertrouwen genomen voelt. Je kunt het een keer fout doen, je krijgt als het ware de eigen verantwoordelijkheid om jezelf op morele wijze te ontwikkelen. Als autonoom persoon kun je bewuste keuzes maken over wat men wel en niet van je weet.³⁴

De theorie van filosoof Adam Moore sluit hier nauw op aan. Volgens hem kan opgroeien worden gezien als het opbouwen van muren van privacy. Als klein kind heb je deze niet vanzelf, zodra je gaat praten begin je verlangens van afzondering te uiten, dit proces wordt vergroot hoe ouder kinderen worden en is het duidelijkst zichtbaar bij kinderen in de puberteit.³⁵ *Sharenting* gaat over kinderen, waarbij de ontwikkeling van het gevoel van privacy nog in volle gang is. Aan de hand van bovenstaande theorieën lijkt het opbouwen van een besef van privacy essentieel voor de ontwikkeling van het autonome zelf.

De relatie tussen privacy en het ontwikkelen van een autonoom zelfbeeld is een tweeledige relatie. Voor 'prepersonal infants' is privacy een essentieel onderdeel om een autonoom individu te worden en ervoor te zorgen dat een kind exclusieve morele rechten heeft over zijn eigen zelf.

³² Kupfer, "Privacy," 82.

³³ Kupfer, "Privacy," 83.

³⁴ Kupfer, "Privacy," 85.

³⁵ Adam Moore, "Privacy: its meaning and value," *American Philosophical Quarterly* 40, nr. 3, (juli 2003): 222-223.

Het eerste onderdeel aan deze relatie heeft dus vooral te maken met de wording van een autonoom zelf. Het tweede onderdeel heeft te maken met het feit dat het sociale ritueel van privacy respect voor het autonome karakter van een al ontwikkelde 'zelf' bevestigt en demonstreert. Privacy is een voorwaarde voor het ontstaan en het verder ontwikkelen van mensen met een autonoom zelfbeeld'.³⁶

Tot slot, zo zegt Kupfer, stelt privacy ons in staat tot zelfkennis, -evaluatie en -kritiek. Dit is een voorwaarde voor een tweede orde van autonomie³⁷. Het concept van tweede orde autonomie is vergelijkbaar met een tweede orde van taalbeheersing; de tweede orde van taalbeheersing gaat verder begrijpen wat er tegen je wordt gezegd, maar het veronderstelt een mate van toe-eigening waarbij de persoon bewust zinnen kan construeren en zich weet te uiten.³⁸ Tweede orde van autonomie definieert hij vervolgens als volgt: 'self-determination of the self-concept and self which depends on it.'³⁹ Privacy geeft ons de mogelijkheid om ons denken en gedrag te testen. Als we onze zwakheden en grenzen beter begrijpen kunnen we op een betere manier onze autonomie tot uiting brengen.⁴⁰ Zo kun je door middel van privacy ook een tweede orde autonomie ervaren, je bent niet alleen een zelfbepalend persoon, maar je ervaart ook nog actief dat je autonome keuzes hebt.⁴¹ Privacy is daarmee een noodzakelijke vereiste voor een 2^e orde van autonomie en zelf-conceptie.⁴²

³⁶ Jeffrey Reiman, "Privacy, Intimacy, and Personhood," *Philosophy & Public Affairs* 6, nr. 1 (herfst, 1976): 39.

³⁷ Kupfer, "Privacy," 83.

³⁸ Ibidem.

³⁹ Kupfer, "Privacy," 84.

⁴⁰ Ibidem.

⁴¹ Kupfer, "Privacy," 83-84.

⁴² Kupfer, "Privacy," 84.

1.3. Conclusie van dit hoofdstuk

Uit bovenstaande tekst is duidelijk gebleken dat privacy een voorwaarde vormt voor het hebben van intieme relaties, het gevoel van vertrouwd worden, het kunnen ontwikkelen van een morele conceptie van het zelf etc. Het concept privacy is onderzocht omdat het in mindere mate aanwezig lijkt te zijn in *sharenting*. Ik heb gekeken naar het verband dat gemaakt kan worden tussen het hebben van privacy voor de ontwikkeling en het hebben van een autonoom zelfbeeld. Dit vraagstuk is met name van toepassing op dit fenomeen omdat de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld bij kinderen nog in volle gang is, en door het gebrek aan privacy wordt verstoord. Kupfer heeft de centrale waarde van het hebben van een autonoom zelfbeeld voor ons moderne denken aangetoond. In dit hoofdstuk heb ik beargumenteerd dat het hebben van privacy een essentieel aspect vormt in de ontwikkeling van zo'n autonoom zelfbeeld. In hoofdstuk 3 pas ik deze theorieën toe op het fenomeen van *sharenting*. Aan de hand daarvan trek ik conclusies over het verband tussen dit fenomeen en de concepten 'privacy', 'intimiteit' en 'de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld'

Hoofdstuk 2: Het vormen van een identiteit

In het voorgaande hoofdstuk hiervoor heb ik uiteengezet hoe verschillende filosofen aantonen hoe concepten als privacy, intimiteit en de ontwikkeling van het 'zelf', van belang zijn voor het vormen van een autonoom zelfbeeld. In dit hoofdstuk ga ik het hebben over een ander aspect dat nauw samenhangt met de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld. Voor de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld is het niet alleen van belang dat je privacy geniet en je jezelf kunt definiëren aan de hand van je intieme relaties. Dit zijn namelijk beiden relationele aspecten aan het vormen van een autonoom zelfbeeld. Zowel privacy als intimiteit hebben te maken met jezelf in verhouding tot anderen. Ik heb laten zien waarom filosofen ervan overtuigd zijn dat deze relationele aspecten van invloed zijn op de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld. In dit hoofdstuk wil ik het hebben over een ander aspect dat van belang is voor het autonome zelfbeeld, namelijk het vormen van een identiteit en de manier waarop dit gestalte krijgt. Hiervoor bespreek ik auteurs die notie van narratieve identiteit verdedigen. Zij belichten in mijn ogen een ander cruciaal moreel aspect van een autonoom zelfbeeld; het autonoom opbouwen van een verhaal over wie je bent en bent geweest door de tijd heen. De bespreking van argumenten omtrent de narratieve identiteit stellen mij uiteindelijk in staat om *sharenting* te testen op zijn schadelijkheid voor het ontwikkelen van een autonoom zelfbeeld. Hierbij betrek ik met name de notie van narratieve identiteit van Paul Ricoeur, Alasdair Macintyre en Marya Schechtman om te bespreken hoe hun idee van een autonoom zelfbeeld hierin een normatief karakter krijgt, door de ontwikkeling van een stabiel zelf dat op zichzelf kan reflecteren. Voordat ik mij hierop focus, schenk ik eerst meer aandacht aan de vorming van een 'ik' bij kinderen.

2.1. De vorming van de 'ik'

De ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld heeft alles te maken met de manier waarop we ons eigen identiteit zien. Voor dit onderzoek ben ik daarom geïnteresseerd naar de vraag hoe we ons eigen zelfbeeld of het zijn van een 'zelf'/'ik' zien of construeren. In het boek *Childhood's Secrets* van Max van Manen en Bas Levering wordt vanuit filosofisch en psychologisch oogpunt een blik geworpen op de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld waarbij geheimen (waarvoor, zoals

eerder genoemd, privacy noodzakelijk is), intimiteit en persoonlijk verantwoordelijkheidsgevoel in verband worden gebracht met het beeld van een 'zelf'.

In het hoofdstuk dat gaat over geheimhouding in verband met het ontstaan van de een identiteit wordt psycholoog Erik Erikson aangehaald. Hij zegt dat de eerste stappen richting een identiteit tegelijkertijd plaatsvinden met de eerste stapjes die je als kind zet.⁴³ Dit heeft vooral te maken met het feit dat een kind zich bewust wordt van zijn plek in de ruimte en weet hoe hij zichzelf hierin kan plaatsen. Hij gaat verder door te stellen dat de “*ego identity*” zich verder ontwikkelt door het verkrijgen van sociale erkenning voor de prestaties die het kind levert.⁴⁴ Deze psychoanalytische theorie over 'het zelf' heeft vooral te maken met de manier waarop het kind zich ontwikkelt in zijn lichaam. Wanneer wordt een kind zich bewust van zijn lichaam in de ruimte en leert het kind woorden te gebruiken of te duiden als 'ik' en 'jij'.⁴⁵

In de alledaagse begrippen gaat identiteit vooral om het weten wie je bent waardoor je kunt spreken vanuit een 'ik'. Vanaf het begin van het bestaan, heeft het kind, volgens deze theorie, voor de ouders logischerwijs al een soort identiteit; ze zullen snel genoeg karakteristieken zien die hun kind van andere kinderen doet onderscheiden. Voor het kind zelf echter, is de ervaring van een identiteit nog latent aanwezig of verborgen. De eerste paar jaar ziet een kind zichzelf in de spiegel of op een foto en heeft dan nog geen duidelijk besef van 'zichzelf' als in zichtbaar voor zichzelf en voor anderen.⁴⁶ Pas zodra het kind een gevoel krijgt van 'zichtbaarheid' voor anderen, kan het zich ook pas bewust verhouden tot 'onzichtbaar' zijn voor anderen. Er moet eerst een soort 'vervreemding' van het eigen lichaam plaatsvinden voordat het vormen van de identiteit begint.⁴⁷ Het autonome zelfbeeld wordt dus niet op hetzelfde moment gecreëerd als het beeld van je karakter door bijvoorbeeld je ouders. Een autonoom zelfbeeld ontwikkelt zich met het ouder

⁴³ Max van Manen en Bas Levering, *Childhood's Secrets: Intimacy, Privacy, and the Self Reconsidered* (New York: Teachers College Press, 1996): 90-91.

⁴⁴ Van Manen en Levering, *Childhood's Secrets*, 91.

⁴⁵ Van Manen en Levering, *Childhood's Secrets*, 91-92.

⁴⁶ Van Manen en Levering, *Childhood's Secrets*, 96.

⁴⁷ Van Manen en Levering, *Childhood's Secrets*, 97.

worden. Als je jezelf kunt observeren, wordt het mogelijk om kennis van jezelf te nemen, maar ook om je tegelijkertijd te kunnen distantiëren van jezelf. We hebben hiervoor wel ruimte (en dus privacy) nodig om dit proces aan te gaan om zo een eigen verhaal - en daarmee identiteit - te bouwen.⁴⁸ Deze theorie is daarom essentieel bij het onderzoeken van de implicaties van *sharenting* op de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld.

Bovenstaand heb ik uiteengezet hoe vanuit de psycho-filosofie wordt beschreven welke ontwikkelingen er nodig zijn voor een kind om zichzelf als een 'ik' te kunnen ervaren. Dit zijn de eerste stappen richting het vormen van een eigen identiteit. Het is duidelijk dat het voor de ontwikkeling van een identiteit van belang is om jezelf te kunnen verhouden ten opzichte van jezelf. Dit kwam ook terug in hoofdstuk 1, waarbij het ging over privacy als vereiste voor een tweede orde van autonomie. Dat een kind zich moet distantiëren van zichzelf om zichzelf te kunnen ervaren is duidelijk, echter zeggen deze theorieën nog niets over 'wie' die autonome identiteit is. Essentieel hiervoor is het autonoom opbouwen van een narratief over wie je bent en bent geweest door de tijd heen. Deze vorm van identiteit wordt dan ook narratieve identiteit genoemd. In de volgende paragraaf besteed ik hier aandacht aan.

2.2. Narratieve identiteit

Het idee dat alle filosofen die de *narrative identity theory* aanhangen gemeen hebben is het volgende: datgene wat een actie, ervaring of een psychologisch karakteristiek kenmerk passend maakt bij een bepaald persoon (en dus een passend onderdeel van zijn of haar ware zelf) is de juiste opname ervan in zijn of haar eigen vertelde levensverhaal.⁴⁹ Deze theorie legt de nadruk op het vertellende aspect van de identiteit. Wat vooral belangrijk is voor de vraag hoe narratieve identiteit in verband staat met de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld, is het woordje 'eigen' dat wordt gebruikt in de definitie van de narratieve identiteit.

⁴⁸ Van Manen en Levering, *Childhood's Secrets*, 98.

⁴⁹ "Personal Identity," Stanford Encyclopedia of Philosophy, laatst geraadpleegd 24 januari, 2020, <https://plato.stanford.edu/entries/identity-ethics/>.

Filosoof Marya Schechtman schrijft in haar boek *The Constitution of the Selves* over het verband tussen het narratief het construeren van een identiteit. Om een persoonlijke identiteit te kunnen construeren, zo stelt deze definitie, moet je *zelf* kunnen bepalen welk verhaal jij vertelt en welke identiteit je daarmee uitdraagt.⁵⁰ Hiervoor moet je een autonome entiteit zijn die dit op eigen wijze doet. Om een autonome entiteit te zijn moet je de ervaringen die jouw leven tot jouw leven maken, actief bundelen om ze tezamen te brengen in het leven van een narratieve ‘ik’ door middel van een verhaal.⁵¹ Dit verhaal moet verteld worden door het subject ofwel de protagonist zelf die de verhaallijnen aan elkaar vlecht.⁵² Alleen op deze manier kunnen de verschillende ervaringen en gebeurtenissen in het leven van een persoon betekenis krijgen.⁵³ Ze worden onderdeel van een groter verhaal, namelijk dat van die ene persoon. Alleen door de verschillende gebeurtenissen en ervaringen aan elkaar te linken en ze niet geïsoleerd te laten bestaan, zorg je ervoor dat ze een ware betekenis krijgen, namelijk een betekenis in relatie binnen de context van een persoon.⁵⁴

Een van de grondleggers van ‘de narratieve identiteit’ is Paul Ricoeur. Deze Franse filosoof wilde twee uiteenlopende theorieën over identiteit met elkaar verbinden. Enerzijds bestaat het idee van René Descartes dat er een innerlijke ‘zelf’ is die onveranderlijk is als gevolg van zijn *cogito ergo sum* experiment. Anderzijds stelt Friedrich Nietzsche dat zoiets als het hebben van een stabiele eigen identiteit een illusie is.⁵⁵ Dit zijn twee uitersten die niet met elkaar verenigd lijken te kunnen worden. Toch ervaart de mens ook wel deze contradictie; je identiteit is zowel veranderlijk als onveranderlijk. Om uit deze contradictie te komen, zonder beide ideeën over een persoonlijke identiteit te verliezen, ontwikkelt Ricoeur een verschil in de interpretatie van de betekenis van het woord ‘identiteit’. Hij komt met een verschil tussen ‘self-sameness’ en

⁵⁰ “Personal Identity,” SEP.

⁵¹ Schechtman, *The Constitution of Selves*, 98.

⁵² Ibidem.

⁵³ Ibidem.

⁵⁴ Schechtmann, *The Constitution of Selves*, 96-99.

⁵⁵ Van Manen en Levering, *Childhood’s Secrets*, 99.

‘selfhood’.⁵⁶ *Self-sameness* is veranderlijk over de tijd, zowel van binnen als van buiten. Van de buitenkant is het makkelijk aan te wijzen; het uiterlijk van mensen verandert over de tijd. Van binnen veranderen we natuurlijk ook; we worden namelijk volwassener. Vanuit het aspect van *self-sameness* verandert onze identiteit over tijd. Toch blijft er een andere vorm van onze identiteit wel hetzelfde; deze onveranderlijke identiteit zit hem in onze notie van *selfhood* volgens Ricoeur.⁵⁷ *Selfhood* moet volgens hem wel iets constants bevatten om te zorgen dat het hebben van een notie van dit concept, ons helpt een antwoord te kunnen geven op de vraag ‘wie ben ik?’.⁵⁸

De reden dat Ricoeur hier genoemd wordt, is omdat hij, in de distinctie die hij aankaart tussen *self-sameness* en *selfhood*, een bindende factor aanwijst die ervoor zorgt dat beide interpretaties van een eigen identiteit worden vereenzelvigd, namelijk door middel van een narratief. Dit komt duidelijk naar voren in het volgende citaat: ‘The identity of a person lies in the story that self narrates.’⁵⁹ Om ervoor te zorgen dat je jezelf kunt ervaren als een persoon met een herkenbare identiteit, ook al verandert je *self-sameness* door de jaren heen, is het van belang om je eigen verhaal te vertellen. Een narratieve identiteit zorgt ervoor dat we de vraag kunnen beantwoorden ‘wie ben ik?’ en dit zorgt ervoor dat er een autonoom zelfbeeld ontstaat. Omdat je zelf je eigen verhaal verteld ben jij de verteller en dus de bepaler van je eigen identiteit, waarin autonomie centraal staat. Deze theorie is belangrijk voor het beantwoorden van mijn hoofdvraag, omdat ‘vloggers’ voortdurend hun levensverhaal delen via verschillende mediakanalen.

In zijn boek *After Virtue* wijdt Macintyre ook een hoofdstuk aan de narratieve identiteit van de mensheid. Hij concludeert het volgende over de mens: ‘A central thesis then begins to emerge: man is in his actions and practice, as well as in his fictions, essentially a storytelling animal.’⁶⁰ De mens is volgens hem een wezen dat zich in essentie kenmerkt door de actieve wijze waarop hij of zij een eigen verhaal maakt en vertelt. Dit wordt, zoals Schechtman zegt, gebundeld en zo ontstaat er een narratief dat leidt tot een persoonlijke identiteit. Volgens Macintyre kunnen we onszelf alleen als een eenheid zien als we onszelf benaderen als een verhaal met een begin,

⁵⁶ Ricoeur, *Oneself as Another*, 116.

⁵⁷ *Childhood’s Secrets*, 99-100.

⁵⁸ Ricoeur, *Oneself as Another*, 118.

⁵⁹ Van Manen en Levering, *Childhood’s Secrets*, 100.

⁶⁰ Macintyre, *After Virtue*, 216.

midden en een einde, zo'n narratief verbindt onze geboorte met ons leven en onze dood.⁶¹ Deze narratieve logica is volgens Marya Schechtman van groot belang voor een individu voor het hebben van een eigen identiteit.⁶²

2.3. Conclusie van dit hoofdstuk

Vanuit meerdere perspectieven heb ik aangetoond wat de rol van het narratief is voor het hebben van een persoonlijke identiteit. Het narratief kan de verbintenis vormen tussen het variabele van het *self-sameness* en het constante van de *selfhood*. Door zelf ons eigen verhaal te vertellen, kunnen we volgens deze theorie, onze eigen identiteit voor onszelf en anderen duidelijk maken. Hierin is het dus van groot belang dat we dit verhaal zelf vertellen. Ik zie in deze theorie een wisselwerking; Enerzijds is autonomie noodzakelijk voor het vormgeven van je eigen verhaal, anderzijds is het voor de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld van belang dat wij een eigen identiteit hebben. Dit doen wij door middel van het vormen een narratief. Als we niet ons eigen verhaal vertellen, creëren we niet onze eigen identiteit en is het niet mogelijk om een autonoom zelfbeeld te ontwikkelen.

⁶¹ Macintyre, *After Virtue*, 205.

⁶² Schechtman, *The Constitution of Selves*, 98.

Hoofdstuk 3 - Een autonoom zelfbeeld en sharenting.

In hoofdstuk 1 en 2 heb ik laten zien in hoeverre de concepten privacy, intimiteit en narratieve identiteit van belang zijn voor de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld. Aan de hand van theorieën van Kupfer en Gerstein heb ik onderbouwd wat de rol van privacy is voor de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld.^{63 64} Dit hangt met name samen met het opbouwen van intieme relaties, het autonoom opbouwen van een ‘zelf’ en onszelf te kunnen zien als een morele identiteit. Wat hierin echter nog mist is het inhoudelijk aspect voor het hebben van een autonoom zelfbeeld. Het is niet alleen essentieel dat het mogelijk is onszelf te beschouwen als autonome identiteit. Het is ook van belang om te weten ‘wie’ ons autonome zelf is. In hoofdstuk 2 heb ik gekeken naar de manier waarop kinderen een conceptie ontwikkelen van hun identiteit en hoe het vertellen van een eigen levensverhaal hierbij helpt. In dit hoofdstuk onderzoek ik op welke manier de concepten van toepassing zijn op het fenomeen dat ik in de inleiding al kort heb geïntroduceerd. Ik onderzoek in hoeverre het fenomeen van *sharenting* de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld in de weg staat. Deze ontwikkeling is op basis van het argument van Kupfer aangenomen als cruciaal normatief voor de moderne westerse mens.⁶⁵ In hoofdstuk 1 en 2 heb ik reeds aangetoond dat de concepten ‘privacy’, ‘intimiteit’ en ‘narratieve identiteit’ een fundamentele rol spelen in de ontwikkeling van een autonome ‘zelf’.

3.1. Het fenomeen

In de inleiding heb ik al geïntroduceerd wat *sharenting* precies inhoudt, onderstaand citaat legt nogmaals bloot hoe dit fenomeen in de wetenschap wordt geduid en welke controverse hierin bestaat.

⁶³ Gerstein, “Intimacy.”

⁶⁴ Kupfer, “Privacy,” 83.

⁶⁵ Kupfer, “Privacy,” 82.

*“Sharenting refers to the trend of oversharing photos of children on Social Networking Sites (SNS) by parents. At the same time, this trend is increasingly controversial as parents have to balance their right to share and children’s privacy interest.”*⁶⁶

Het fenomeen is nog vrij nieuw en is dan ook nog niet veel besproken in de wetenschap. In de al geschreven literatuur gaat het vooral over ouders die in overmaat foto’s en andere informatie delen van hun kinderen op sociale media. Door de privacy-maatregelen die toepasbaar zijn op dit soort sociale media platformen, is het delen van overmatige informatie over je kinderen, vergelijkbaar met een fysiek sociaal netwerk, maar dan met een groter bereik. Dit maakt deze vorm van *sharenting* enigszins onschuldig, de gedeelde informatie is in principe in eerste instantie bedoeld voor het eigen sociale netwerk. Het onderzoek van twee Engelse mediawetenschappers Alicia Blum-Ross en Sonia Livingstone over *sharenting* gaat over een andere schaal van ‘sharenten’, zij hebben het namelijk over mensen die bloggen over hun ouderschap op social network sites als ‘Mumsnet Blogging Network’, waarbij ouders blogs schrijven over hun ouderschap en dit delen met een veel groter publiek dan het gemiddelde social-media profiel.⁶⁷ Deze vorm van *sharenting* komt meer overeen met *sharenting* in vlogs waar ik me in dit onderzoek op richt. Ouders delen in hun vlogs intieme en minder intieme informatie over hun persoonlijke leven en dat van hun kinderen. Alvorens kinderen een bewust zelfbeeld hebben ontwikkeld, hebben zij al een digitale voetafdruk en digitale identiteit.

3.2. Sharenting en privacy

Gezien het feit dat Blum-Ross en Livingstone in hun artikel de focus leggen op *sharenting* met een breder publiek dan alleen een eigen sociale netwerk, is het interessant om te zien welke problemen zij aankaarten als het gaat over privacy en *sharenting*. Deze auteurs interviewden zeventien ‘parent bloggers’ om daarmee een onderzoek te doen naar hun perspectief op de grenzen van het representeren van je ‘digitale zelf’ en hoe je in dit idee kunt rechtvaardigen in het

⁶⁶ Wagner en Gasche, “Sharenting,” 977.

⁶⁷ Alicia Blum-Ross en Sonia Livingstone, ““Sharenting,” parent blogging and the boundaries of the digital self,” *Popular Communication: The International Journal of Media and Culture* 15:2: 110.

verhaal dat je vertelt. Ouders die bloggen over hun leven ervaren volgens hun ethische dilemma's; in het representeren van hun eigen privéleven, moeten ze dat van hun kinderen meenemen, terwijl ze aan de andere kant ook juist hun kinderen moeten beschermen tegen onder andere inbreuk op privacy. Ze hebben hierin het gevoel aan meerdere verplichtingen te moeten voldoen, die misschien wel niet met elkaar door één deur gaan: verplichtingen aan zichzelf, hun kinderen, zowel in het nu als het toekomstige kind en aan hun fysieke en virtuele gemeenschappen.⁶⁸ De vraag is; waar eindigt het ouderlijke zelf en waar begint het zelf van het kind?⁶⁹ Hoe normaler het wordt om bijvoorbeeld als ouder te bloggen over het leven met kinderen, hoe meer van dit soort spanningen zullen ontstaan tussen het behoud van privacy van het kind en het verlangen om jezelf in je blog bloot te leggen waarbij je relationele identiteit, tot onder andere je kind ook van belang is om te representeren in je blogs.⁷⁰

Blum-Ross en Livingstone kaarten daarnaast ook aan dat er aan het delen van persoonlijke informatie zitten ook serieuze gevaren zitten; zo kan het gebeuren dat foto's in verkeerde handen terechtkomen, bijvoorbeeld in de handen van pedofielen of van kinderlokkers of dat er door de vele informatie die online wordt gezet steeds meer gezichtsherkenning en datadelving is, waardoor er veel mogelijkheid is voor toezicht door overheden, maar ook andere bedrijven, met bijvoorbeeld commerciële doeleinden.⁷¹

Voor mijn onderzoek ben ik echter minder geïnteresseerd in de tweede vorm van gevaar dat dit delen met zich meebrengt. Voor het vraagstuk wat *sharenting* doet voor de privacy en daarmee de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld zijn de ethische dilemma waar ouders zich in bevinden belangrijker. In paragraaf 1.2 heb ik aangetoond aan de hand van theorieën van Kupfer, maar ook van Piaget en Tausk, dat het hebben van privacy een belangrijk onderdeel is voor kinderen om hen te laten ervaren dat het volledig aan het kind zelf is wat mensen van hen weet.⁷² ⁷³ Bij kinderen die opgroeien in een gezin waarbij ouders vloggen ontstaat er een controversiële spanning zoals deze door Blum-Ross en Livingstone wordt aangekaart, de privacy

⁶⁸ Blum-Ross en Livingstone, ““Sharenting,”” 110.

⁶⁹ Blum-Ross en Livingstone, ““Sharenting,”” 111.

⁷⁰ Blum-Ross en Livingstone, ““Sharenting,”” 121.

⁷¹ Blum-Ross en Livingstone, ““Sharenting,”” 110.

⁷² Kupfer, “Privacy,” 85.

⁷³ Kupfer, “Privacy,” 83.

van het kind staat op het spel ten behoeve van de vlogs.⁷⁴ Dit zorgt ervoor dat deze kinderen niet de privacy ervaren, die zij nodig hebben om te kunnen ervaren hoe het is om autonome keuzes te maken over wat en met wie je persoonlijke informatie deelt. Ouders zullen vaak niet met hun kinderen praten over wat het vloggen precies inhoudt, daarnaast zijn deze kinderen vaak te jong om dit goed te begrijpen. Kupfer laat tevens zien dat privacy ons in staat stelt tot zelfkennis, -evaluatie en –kritiek, wat een voorwaarde voor een tweede orde van autonomie is.⁷⁵ Kinderen die opgroeien met privacy leren wat het betekent om iets voor jezelf te houden en hebben de ruimte om hun denken en gedrag te testen zonder al te grote risico's. Juist dit stukje ontwikkeling, wordt in gevaar gebracht als ouders kinderen vanaf jonge leeftijd al blootstellen aan het delen van veel informatie door overmatig *sharenting* in vlogs.

3.3. Sharenting en intimiteit

Kinderen die al hun hele leven worden gevolgd door een camera zonder bewust een keuze hiervoor te hebben gemaakt, worden tijdens het opgroeien geobserveerd door de volgers van hun ouders. Zonder dat zij hier bewust over nadenken delen zij intieme gebeurtenissen met onbekenden. Gerstein beargumenteert dat het hebben van privacy een vereiste is om ervoor te zorgen dat je niet constant zelfbewust bent. Dit zorgt ervoor dat je jezelf kunt verliezen in intimiteit.⁷⁶ *Sharenting* in vlogs zorgt voor een gemis aan privacy bij kinderen, waardoor kinderen zich constant bewust van zichzelf zijn. Dit is in strijd met hun ontwikkeling van intieme relaties. Bovendien bewijst Kupfer dat privacy onze intieme informatie schaars en daarmee waardevol maakt.⁷⁷ Hij stelt dat we onszelf definiëren aan de hand van onze intieme relaties. Door zelf te bepalen met wie we intieme relaties aangaan, ontwikkelen we een autonoom zelfbeeld.⁷⁸

Bij *sharenting* leggen ouders hun kinderen de hele tijd op beeld vast en maken het kind onderdeel van hun 'deelcultuur', hierdoor groeit het kind niet op in een privé-omgeving. Het kind bepaalt niet zelf wat hij of zij blootlegt aan de duizenden volgers van zijn ouders. Kinderen hebben

⁷⁴ Alicia Blum-Ross and Sonia Livingstone, abstract.

⁷⁵ Kupfer, "Privacy," 83.

⁷⁶ Gerstein, "Intimacy," 81.

⁷⁷ Kupfer, "Privacy," 85.

⁷⁸ Kupfer, "Privacy," 86.

misschien het gevoel dat zij zichzelf blootleggen in een intieme sfeer met familie. Als blijkt dat dit geen privésfeer is, ontstaat er een ‘pseudo-intimiteit’ zoals dit door Kupfer wordt gedefinieerd. Zo’n pseudo-intimiteit geeft ons, volgens Kupfer, op foutieve manier toegang tot ons zelfbeeld.⁷⁹

De theorieën die ik tot nu toe heb gebruikt, zijn in lijn met mijn intuïtie, namelijk dat *sharenting* de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld in de weg staan. Kupfer concludeert echter ook het volgende; het geloof in het bestaan van privacy zou strikt genomen genoeg moeten zijn voor het ontwikkelen van een autonoom zelfbeeld. Om dit ‘ongemakkelijke’ idee kracht bij te zetten stelt hij twee werelden voor; een wereld waarin iedereen onder toezicht staat zonder dit te weten, en een wereld waarin iedereen het idee heeft volledig te zijn blootgesteld, en dus geen privacy te hebben, maar waar dit in feite niet zo is. Vanuit het oogpunt van de ontwikkeling en behoud van autonomie, ben je beter af in een maatschappij waar je geen echte privacy hebt, maar hierin wel geloofd.⁸⁰ Een argument dat mijn intuïtie tegen spreekt zou hieruit kunnen volgen. Zolang kinderen zich niet bewust zijn van *sharenting*, bijvoorbeeld als het kind te jong is om zich bewust te zijn van het ‘toezicht’, staat de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld niet op het spel en is het delen niet moreel bezwaarlijk.

Het probleem is echter dat kinderen zelf ook bezig zijn met het opbouwen van een *eigen* zelf, waarbij ze zich steeds meer bewust worden van hun omgeving en wie zij zijn in deze omgeving.⁸¹ De scheidingslijn van wanneer een kind zich wel of nog niet bewust is van de ‘ogen’ die er op hem gericht zijn, is moeilijk aan te geven. Het feit dat het geloof in het bestaan van privacy door Kupfer boven daadwerkelijke privacy wordt gesteld is daarom nog geen reden om aan te nemen dat het vloggen met jonge kinderen geen schade zou kunnen leveren voor het opbouwen een gevoel van intimiteit. Daarnaast blijven beelden online staan, dus worden kinderen er vroeg of laat mee geconfronteerd met deze schijnbare privacy.

⁷⁹ Kupfer, “Privacy,” 85-86.

⁸⁰ Kupfer, “Privacy,” 87.

⁸¹ Van Manen en Levering, *Childhood’s Secrets*, 90-91.

3.4. Sharenting en narratieve identiteit

Sociale media helpt ons om ons eigen verhaal te vertellen, maar het hervormt onze manier van vertellen ook volkomen. In plaats van dat we ons eigen leven vormgeven met de mensen om ons heen met wie we deze ervaringen en gebeurtenissen delen, kunnen we dit soort dingen nu met veel meer mensen tegelijk delen op een veel uitgesprokener en constante manier.

Ricoeur stelt dat het belangrijk is voor de mens, om zichzelf te kunnen ervaren als een persoon met een herkenbare identiteit door de jaren heen, zijn eigen verhaal vertelt. Door het vormen van een narratieve identiteit kunnen we de vraag beantwoorden ‘wie ben ik?’. Als je een duidelijk beeld hebt van je eigen identiteit, geeft dit een duidelijker zelfbeeld. Deze identiteit wordt autonoom, wanneer je zelf je eigen levensverhaal kunt vertellen.⁸² Het actief bundelen van je eigen ervaringen en handelingen in de vorm van een narratief leidt, volgens Schechtman, tot een persoonlijke identiteit.⁸³

In vlogs zijn mensen constant bezig met het construeren van een narratief over hun persoonlijke leven. Deze mensen zijn bezig met het vormen van een narratieve identiteit online. Ouders die vloggen, betrekken hierin veeleer ook hun kinderen, ze zijn dus niet alleen bezig met het construeren van hun eigen narratieve identiteit, maar doen dit ook voor hun kinderen. Zij bepalen hoe/wanneer/hoeveel hun kinderen in beeld worden gebracht en op welke manier de narratieve identiteit bestaat. Als we uitgaan van een eigen narratieve identiteit als voorwaarde voor het ontwikkelen van een autonoom zelfbeeld, zoals Ricoeur, Schechtman en Macintyre allemaal onderschrijven, kan ik concluderen dat *sharenting* de ontwikkeling van zo’n autonoom zelfbeeld in de weg staat.

⁸² Ricoeur, *Oneself as Another*, 116.

⁸³ Schechtman, *The Constitution of Selves*, 98.

3.5. Conclusie van dit hoofdstuk

In dit hoofdstuk heb ik aangetoond dat de drie concepten 'privacy', 'intimiteit' en 'narratieve identiteit' alle drie in gevaar worden gebracht door *sharenting*. Ouders die vloggen bepalen voor hun kinderen dat er informatie over hen wordt gedeeld met onbekenden, dit zorgt ervoor dat deze kinderen geen privacy genieten. Aan de hand van de theorieën van Kupfer en Gerstein kan ik concluderen dat dit de ontwikkeling van intimiteit in de weg staat. Aangezien we onszelf definiëren aan de hand van onze intieme relaties, brengt dit gevaar voor de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld. Daarnaast is het construeren van je eigen levensverhaal van belang voor de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld. Ouders doen dit voor hun kinderen doordat zij in hun vlogs eigenlijk al het verhaal vertellen van hun kind, voordat het kind dit zelf kan doen.

Samenvatting en conclusie

In dit onderzoek heb ik door middel van een literatuurstudie naar verschillende concepten die verband houden met de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld geprobeerd om een antwoord te formuleren op de volgende hoofdvraag: *Op welke manier vormt het fenomeen ‘sharenting’ een gevaar voor de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld bij kinderen? En is het daarmee moreel problematisch?* Voor dit onderzoek heb ik de definitie van Joseph Kupfer voor een ‘autonoom zelfbeeld’ aangehouden. Voor hem is het hebben van een autonoom zelfbeeld ‘het ervaren van de zelf als een doelmatig, zelfbepalend en verantwoordelijk persoon.’⁸⁴ Om de hoofdvraag te kunnen beantwoorden is het niet alleen van belang om te definiëren wat het betekent om een autonoom zelfbeeld te hebben. Het vaststellen van de morele waarde van het hebben van een autonoom zelfbeeld is belangrijk om de tweede vraag te kunnen beantwoorden. Is het moreel problematisch wanneer *sharenting* deze ontwikkeling in de weg staat? Ook hiervoor gebruik ik de tekst van Kupfer. Kupfer stelt hierin dat hij niet zozeer een notie van autonomie in het algemeen verdedigt, maar hij neemt deze waarde eerder aan als een gegeven, waar we in onze westerse samenleving niet meer zonder kunnen. Autonomie speelt hierdoor een cruciale normatieve rol in ons moderne denken.⁸⁵ Omdat dit onderzoek gaat over de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld bij kinderen begeef ik mij op een grens tussen psychologie en filosofie. Dit heeft erin geresulteerd dat ik naast theorieën van filosofen, ook theorieën uit de psychologie heb aangehaald.

Aan de hand van een aantal concepten dat in verband staat met het fenomeen *sharenting* heb ik stapsgewijs richting een antwoord op de hoofdvraag gewerkt. In hoofdstuk 1 lag mijn focus op de relatie tussen privacy en intimiteit voor het ontwikkelen van een autonoom zelfbeeld. Aan de hand van theorieën van Joseph Kupfer en Robert Gerstein heb ik aangetoond dat privacy een voorwaarde is voor het opbouwen van intieme relaties. Dit is waardevol voor het ontwikkelen van een autonoom zelfbeeld omdat de mens zichzelf definieert aan de hand van zijn intieme relaties. Daarnaast geeft privacy de mens het gevoel vertrouwd te worden waardoor en ontwikkelt hij een morele conceptie van het ‘zelf’. In hoofdstuk 2 heb ik gekeken naar het narratieve aspect van het

⁸⁴ Kupfer, “Privacy,” 82.

⁸⁵ Kupfer, “Privacy,” 82.

vormen van een autonoom zelfbeeld. Aan de hand van theorieën van Ricoeur, Schechtman en Macintyre heb ik het belang van het narratief aangetoond voor het vormen van een eigen identiteit, wat essentieel is voor het vormen van een autonoom zelfbeeld. Het narratief vormt de verbintenis tussen de variabele van de *self-sameness* en de constante van de *selfhood*. Door zelf ons eigen verhaal te vertellen, kunnen we volgens deze theorie, een eigen identiteit voor onszelf en anderen duidelijk maken. Hierin is het van groot belang dat we dit verhaal zelf vertellen. In hoofdstuk 3 heb ik tot slot aan de hand van de verschillende concepten (privacy, intimiteit, en narratieve identiteit) besproken op welke manier ze van toepassing zijn op het fenomeen *sharenting* en een bedreiging kunnen vormen voor de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld.

Als we autonomie en de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld belangrijk vinden, dan zijn we genoodzaakt om zowel vanuit het perspectief van privacy en intimiteit als vanuit narratieve identiteit het fenomeen *sharenting* moreel bezwaarlijk te vinden. Ik heb beargumenteerd dat het voor het ontwikkelen van een autonoom zelfbeeld van belang is dat men privacy geniet om zo intimiteit te kunnen ervaren. Tevens heb ik aangetoond wat het belang is van een narratieve identiteit en dan voornamelijk het belang van het *zelf* dat deze narratieve identiteit vormgeeft. Zowel privacy en intimiteit als het construeren van een narratieve identiteit zijn in het fenomeen *sharenting* in het geding. Kinderen kunnen niet zelf bepalen wat zij wel of niet delen met mensen, hierdoor ervaren zij geen ofwel pseudo-intimiteit wat ervoor zorgt dat de autonomie wordt aangetast. Voordat zij zelf bewust intieme relaties aangaan ligt er al veel van hun intieme informatie op tafel, wat de waarde van deze intieme relaties in gevaar brengt. Dit is schadelijk omdat een belangrijk onderdeel van je eigen identiteit vormen, gebeurt door middel van de intieme relaties die je opbouwt. Evenzeer is vloggen een nieuwe manier om je narratieve identiteit tot uitdrukking te brengen. Het vertellen van je levensverhaal behoort tot deze narratieve identiteit. Ouders die een overmatige hoeveelheid informatie delen wat hun kinderen betreft, vertellen hiermee eigenlijk al een levensverhaal voordat het kind dit zelf kan doen. Wederom wordt duidelijk dat dit de autonome vorming van een narratieve identiteit in de weg staat. Privacy, intimiteit en narratieve identiteit zijn concepten die ik in het laatste hoofdstuk in verband heb gebracht met een hedendaags fenomeen, namelijk *sharenting* in vlogs, om aan te tonen hoe dit

fenomeen moreel problematisch is, omdat het de ontwikkeling van een autonoom zelfbeeld van kinderen in gevaar brengt.

In dit onderzoek heb ik aan de hand van een aantal filosofische concepten laten zien op welke manier *sharenting* kan worden gezien als een fenomeen dat moreel problematische gevolgen kan hebben voor de ontwikkeling van het kind. Om daarmee te stellen dat dit fenomeen inherent slecht is voor kinderen is een te sterke claim om te maken. Ik zou willen pleiten dat er vanuit de nieuwe media-filosofie meer onderzoek wordt gedaan naar de implicaties van dit soort nieuwe fenomenen. We denken nu nog te weinig kritisch na over de gevolgen van deze snelgroeiende mediavormen en de ontwikkeling van kinderen mag hierdoor niet in gevaar worden gebracht.

Bibliografie

Blum-Ross, Alicia en Sonia Livingstone. “Sharenting,” parent blogging and the boundaries of the digital self.” *Popular Communication: The International Journal of Media and Culture* 15:2: 110-125.

Gerstein, Robert. “Intimacy and Privacy.” *Ethics* 89.1 (1978): 76-81.

Kupfer, Joseph. “Privacy, Autonomy, and Self-Concept.” *American Philosophical Quarterly* 24, nr. 1 (jan. 1987): 81-89.

Macintyre, Alasdair. *After Virtue*. Londen: Bloomsbury Publishing, 2013.

Moore, Adam. “Privacy: its meaning and value.” *American Philosophical Quarterly* 40, nr. 3, (juli 2003): 215-227.

Reiman, Jeffrey. “Privacy, Intimacy, and Personhood.” *Philosophy & Public Affairs* 6, nr. 1 (herfst, 1976): 26-44.

“Personal Identity.” Stanford Encyclopedia of Philosophy. Laatst geraadpleegd 24 januari, 2020. <https://plato.stanford.edu/entries/identity-ethics/>.

Ricoeur, Paul. *Oneself as Another*. Vertaald door Kathleen Blamey. Chicago en Londen: The University of Chicago Press, 1992.

Schechtman, Marya. *The Constitution of Selves*. Ithaca: Cornell University Press, 1996.

Steinberg, Stacey. “Sharenting: Children’s Privacy in the Age Of the Social Media.” *Emory Law Journal* 66, nr. 4 (2017): 2017, 839-884.

Van Manen, Max en Bas Levering. *Childhood’s Secrets: Intimacy, Privacy, and the Self Reconsidered*. New York: Teachers College Press, 1996.

Wagner, Amina en Lisa Alina Gasche. “Sharenting: Making Decisions about Other’s Privacy on Social Networking Sites.” *Publications of Darmstadt Technical University, Institute for Business Studies* (2018): 977-988.